

คำวินิจฉัยของ นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕

เรื่อง ศาลจังหวัดชลบุรีส่งคำร้องของ นายฮายาชิ หรือโยชิมิ คาสึโนริ หรือคะสึโนริ หรือทะนะกะ
จำเลยที่ ๓ ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ที่ ๑๑๐๕/๒๕๓๕ และที่ ๑๒๒๗/
๒๕๓๕ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

ศาลจังหวัดชลบุรีได้มีหนังสือที่ ขธ ๐๒๐๐.๒๐๑/๘๖๓๖ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๒
ส่งคำร้องของ นายฮายาชิ หรือโยชิมิ คาสึโนริ หรือคะสึโนริ หรือทะนะกะ จำเลยที่ ๓ ในคดีอาญา
หมายเลขดำที่ ๖๖๓/๒๕๓๕ ที่ ๑๑๐๕/๒๕๓๕ และที่ ๑๒๒๗/๒๕๓๕ ซึ่งร้องต่อศาลจังหวัดชลบุรีว่า
เรือนจำกลางจังหวัดชลบุรีปฏิบัติต่อตนอย่างไม่เป็นธรรม พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๓๕
มาตรา ๔ (๒) มาตรา ๑๔ (๑) - (๕) และกฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ ๒๕ - ๒๘ ขัดต่อ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

คำร้องของจำเลยที่ ๓ ในคดีอาญาดังกล่าวระบุว่า ตนไม่ได้รับความเป็นธรรมในระหว่างที่ถูกคุมขัง
เนื่องจากถูกตีโซ่ตรวนที่ข้อเท้าด้วยเหล็กที่มีขนาดหนักมากตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง ได้รับความทรมาน
อย่างแสนสาหัส ๆ เป็นเวลาประมาณ ๒ ปี ๕ เดือนแล้วทั้ง ๆ ที่เป็นจำเลยซึ่งศาลยังมีได้มีคำพิพากษา
ถึงที่สุดว่ามีความผิดตามฟ้อง จำเลยที่ ๓ อ้างว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
มาตรา ๔ ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับ
ความคุ้มครอง มาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด กฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ
จะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญไม่ได้” และมาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย
และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” วรรคสาม บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น
ธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกาย
หรือสุขภาพ สถานะบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือ
ความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้” ดังนั้น แม้ว่าตน
จะเป็นคนต่างชาติ คือ มีเชื้อชาติและสัญชาติญี่ปุ่น แต่ตามรัฐธรรมนูญไทยตนย่อมได้รับการปฏิบัติและ
ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน หากบทกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ที่ใช้ปฏิบัติต่อตน

ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นใช้บังคับไม่ได้ นอกจากนี้ มาตรา ๓๓ วรรคแรก ยังบัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” วรรคสอง บัญญัติว่า “ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ตนเป็นจำเลยที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าตนไม่มีความผิดและจะปฏิบัติต่อตนเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ นอกจากนี้ตนยังถูกคุมขังโดยมีเจ้าหน้าที่ดูแลอย่างใกล้ชิด ตนไม่เคยคิดและไม่สามารถที่จะหลบหนีไปได้อย่างแน่นอน ทั้งยังได้ปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด แต่กลับได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน จึงขอความเป็นธรรมให้ได้รับการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒ ศาลจังหวัดชลบุรีได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๐๕/๒๕๓๕ ให้ยกฟ้องโจทก์ และให้จำเลยที่ ๓ ไว้ระหว่างอุทธรณ์

ต่อมากระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือด่วนที่สุด ที่ มท ๐๕๑๑/๕๖๕๕ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๒ แสดงความคิดเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๓๕ เรือนจำกลางชลบุรีมีอำนาจที่จะสั่งใช้เครื่องพันธนาการได้หากเห็นว่าผู้ต้องขังเป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม โดยสภาพสถานที่ควบคุม จำนวนผู้ต้องขังที่แออัด และกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่จำกัดไม่เป็นสัดส่วนกับจำนวนผู้ต้องขังที่พอเหมาะต่อการควบคุม ดูแล ปฏิบัติ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเห็นใจ แต่อย่างไรก็ตาม กรมราชทัณฑ์ได้ส่งย้ายมาควบคุมที่เรือนจำกลางคลองเปรม และทางเรือนจำกลางคลองเปรมก็ได้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังรายนี้แล้ว

ส่วนจำเลยที่ ๓ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๒ แสดงความคิดเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ความว่า แม้จะถอดตรวนออกแล้วก็ตาม แต่ทางเรือนจำพิเศษคลองเปรมกลับควบคุมให้อยู่แต่ในห้องขังโดยไม่ยอมให้ตนออกจากห้องขังเลยนอกจากเวลารับประทานอาหารครั้งละประมาณ ๓๐ นาที หรือเวลาที่มีผู้มาเยี่ยม หรือพบทนายความเท่านั้น ตนไม่มีโอกาสได้รับแสงแดด ออกกำลังกาย หรือพบปะพูดคุยกับผู้ต้องขังอื่นๆ ทำให้สุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรมลงทุกขณะ และโดยที่บทบัญญัติหลายมาตราของพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๕๓๕ ใช้คำว่า “ผู้ต้องขัง” ซึ่งมีความหมายตามมาตรา ๔ (๒) เป็นเหตุให้บุคคลที่ได้รับการสันนิษฐานว่าไม่ได้กระทำความผิด ต้องถูกปฏิบัติเยี่ยงผู้กระทำความผิดเช่นนักโทษเด็ดขาด จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ในหมวด ๔ ว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของเจ้าพนักงานเรือนจำ มาตรา ๑๔ บัญญัติห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขัง เว้นแต่

- (๑) เป็นบุคคลที่น่าจะทำอันตรายต่อชีวิต หรือร่างกายของตนเองหรือผู้อื่น
- (๒) เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตไม่สมประกอบ อันอาจเป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่น
- (๓) เป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม
- (๔) เมื่อถูกคุมตัวไปนอกเรือนจำ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ควบคุมเห็นเป็นการสมควรที่จะต้องใช้เครื่องพันธนาการ
- (๕) เมื่อรัฐมนตรีสั่งว่าเป็นการจำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการเนื่องแต่สภาพของเรือนจำ หรือสภาพการณ์ของท้องถิ่น

ภายใต้บังคับอนุมาตรา (๔) และ (๕) แห่งมาตรานี้ ให้พีศดีเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะสั่งให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่ผู้ต้องขังและที่จะเพิกถอนคำสั่งนั้น นอกจากนี้กฎกระทรวงมหาดไทย ซึ่งออกตามความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ หมวด ๓ เครื่องพันธนาการ ตั้งแต่ข้อ ๒๕, ๒๖, ๒๗, ๒๘ ประกอบกับมาตรา ๔ (๒) แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ดังกล่าว โดยเฉพาะข้อยกเว้นของมาตรา ๑๔ นั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ เพราะยังมีมาตรการอื่นที่จะป้องกันเหตุการณ์ต่างๆ ในเรือนจำได้ ดังนั้น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔ (๒) และ ๑๔ (๑) - (๕) และกฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ ๒๕ - ๒๘ จึงขัดต่อรัฐธรรมนูญเป็นอันใช้บังคับมิได้

ต่อมาเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ กรมราชทัณฑ์ได้มีหนังสือที่ มท ๐๕๑๑/๒๐๑๕ กราบเรียนประธานศาลรัฐธรรมนูญว่า ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดงที่ ผ ๔/๒๕๕๓ ให้ขัง นายโยชิมิ ทะนะกะ ไว้ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร เพื่อส่งตัวข้ามแดนไปดำเนินคดีที่ประเทศญี่ปุ่นตามคำร้องของสำนักงานตำรวจแห่งชาติญี่ปุ่น ในความผิดเกี่ยวกับการจี้เครื่องบินของสายการบินญี่ปุ่น ความผิดเกี่ยวกับการก่อจลาจลที่ Nakanosakane และความผิดเกี่ยวกับการโจมตีสถานีตำรวจ Motofuji ซึ่งความผิดดังกล่าวยังไม่หมดอายุความตามกฎหมายประเทศญี่ปุ่น และปัจจุบัน นายโยชิมิ ฯ ได้ถูกส่งตัวไปประเทศญี่ปุ่นแล้ว

การรับเรื่องไว้พิจารณาวินิจฉัย

จำศาลจังหวัดชลบุรีเป็นผู้ส่งคำร้องของ นายโยชิมิ ทะนะกะ จำเลยที่ ๓ ในคดีอาญา ตามคำสั่งของศาลจังหวัดชลบุรีมาเพื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย แต่ทั้งคำสั่งของศาลจังหวัดชลบุรี และหนังสือของจำศาลต่างก็มีได้ระบุว่าอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติใดของรัฐธรรมนูญในการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย อย่างไรก็ดี ศาลจังหวัดชลบุรีเห็นว่า “กรณีตามคำร้องของ

จำเลยที่ ๓ เป็นเรื่องร้องว่าบทบัญญัติของกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นกรณีที่ต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ไม่ใช่ เป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีที่จำเลยต้องหาขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จึงไม่จำต้องรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จึงให้พิจารณาคดีของจำเลยที่ ๓ ไปตามปกติ”

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติเพียงมาตราเดียวที่ให้อำนาจแก่ศาลยุติธรรมและ ศาลอื่นในการส่งความเห็นของศาลเองหรือข้อโต้แย้งของกลุ่มความว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้ง ต่อร์ัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ คือ มาตรา ๒๖๔ ซึ่งบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือกลุ่มความโต้แย้งว่าบทบัญญัติ แห่งกฎหมายนั้นขัดด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้อง บทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย” ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา วินิจฉัย คำร้องของศาลหรือกลุ่มความจำเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติ ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่อ้างว่าขัดหรือแย้งต่อร์ัฐธรรมนูญนั้น จะต้องเป็น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายโยชิมิ ทะนะกะ ได้ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีอาญาของศาลจังหวัดชลบุรี ในข้อหาร่วมกันมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรต่างประเทศปลอม ฉะนั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาล จังหวัดชลบุรีจะใช้บังคับแก่คดีในการพิจารณาพิพากษาว่า นายโยชิมิ ทะนะกะ มีความผิดตามฟ้องหรือไม่ นั้น ได้แก่มาตราที่เกี่ยวข้องแห่งประมวลกฎหมายอาญารวมตลอดทั้งกฎหมายอื่นที่จำเป็นในการพิจารณา พิพากษาคดีด้วย ในการนี้ นายโยชิมิ ทะนะกะ มิได้อ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวมีข้อความขัด หรือแย้งต่อร์ัฐธรรมนูญ แต่อ้างว่าพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๔ (๒) และมาตรา ๑๔ (๑) ถึง (๕) และกฎกระทรวงมหาดไทยที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินั้น (ซึ่งกรมราชทัณฑ์อาศัยอำนาจตามความในบทบัญญัติเหล่านี้ในการใช้เครื่องพันธนาการและการคุมขังตน) ขัดหรือแย้งต่อร์ัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัตินี้ดังกล่าวหาใช่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาล จังหวัดชลบุรีจะใช้บังคับแก่คดีของ นายโยชิมิ ทะนะกะ แต่อย่างไรไม่ กรณีจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจพิจารณา วินิจฉัยให้ได้

อันที่จริงศาลจังหวัดชลบุรีเองก็เห็นว่า กรณีตามคำร้องของ นายโยชิมิ ทะนะกะ ไม่อยู่ในข่าย บังคับของมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ จึงได้สั่งไม่ให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวตามที่ บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้รอ แต่การที่ศาลจังหวัดชลบุรีอ้างต่อไปว่าข้อโต้แย้งเกี่ยวกับความชอบด้วย รัฐธรรมนูญเป็นเรื่องที่สมควรส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นความเข้าใจที่ คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีใช่เป็นอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดีทั่วไป เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ แต่เป็นอำนาจที่รัฐธรรมนูญต้องบัญญัติให้ไว้เป็นการเฉพาะ โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงย่อมไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยเรื่องใดที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจของตนตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ส่วนการที่มีผู้อ้างว่า พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ อาจถือได้ว่าเป็นบทบัญญัติ แห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดชลบุรีจะใช้บังคับแก่คดี เพราะเหตุที่ศาลจังหวัดชลบุรีเป็นผู้สั่งให้คุมขัง นายโยชิมิ ทะนะกะ ไว้ในขณะที่รอการอุทธรณ์ นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้ออ้างเช่นว่านี้ได้มองข้าม ความแตกต่างระหว่างการใช้อำนาจออกคำสั่งโดยศาลจังหวัดชลบุรีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญากับการสั่งใช้เครื่องพันธนาการและวิธีคุมขังตัว นายโยชิมิ ทะนะกะ ในเรือนจำ ซึ่งกรณีหลังนี้ ย่อมเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่เรือนจำแต่เพียงฝ่ายเดียว หากใช้เกี่ยวกับการใช้อำนาจ ของศาลจังหวัดชลบุรีไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่ศาลจังหวัดชลบุรีมีคำสั่งขัง นายโยชิมิ ทะนะกะ ในระหว่างที่รอการอุทธรณ์นั้น มิใช่เป็นการใช้พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๕ หรือ กฎกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้อง บังคับแก่คดีของนายโยชิมิ ทะนะกะ แต่อย่างไร กรณีจึงไม่เป็นไป ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ หรือมาตราอื่นใดที่จะให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้ได้

อาศัยเหตุและผลตามที่กล่าว จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องเสีย

นายสุจินดา ยงสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ